



BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ
İNSAN VE TOPLUMBİLİMLERİ FAKÜLTESİ

TARİH
(2025 - 2026) Ders Bilgi Formu



Ders Adı	Kodu	Yarıyıl	T+U Saat	AKTS	Z / S
İslam Medeniyeti Tarihi	TAR427	7	3 + 0	5,0	Seçmeli
Birim Bölüm	Tarih - Lisans (Yüz yüze)				
Amaç	Bu dersin amacı, İslam medeniyetinin tarihsel gelişimini, temel kurumlarını ve düşünsel birikimini anlamaktır. Öğrencilere, İslam dünyasının kültürel, bilimsel ve toplumsal katkılarını analiz etme becerisi kazandırmak hedeflenmektedir. Ayrıca farklı dönemlerde ve coğrafyalarda şekillenen İslam medeniyetinin bugünkü dünyaya etkileri değerlendirilir.				
Ders İçeriği	Bu ders, İslam medeniyetinin tarihsel gelişimini, temel kaynaklarını ve etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır. İslam medeniyeti, Kur'an-ı Kerim ve Hz. Muhammed'in sünneti temel alınarak şekillenmiştir. Dersin ilk bölümünde, İslam öncesi Arap yarımadasının sosyo-kültürel yapısı ele alınır. Hz. Muhammed'in risalet dönemi ve ilk Müslüman toplumun oluşumu ayrıntılı olarak incelenir. Hicret ve Medine dönemi, İslam toplumunun siyasal ve sosyal yapısının temelini oluşturur. Dört Halife dönemi, adalet anlayışı ve yönetim biçimi açısından değerlendirilir. Emevîler ve Abbâsîler dönemlerinde İslam medeniyetinin yayılma süreci ele alınır. Bu dönemlerdeki bilim, sanat ve düşünce alanındaki gelişmeler incelenir. İslam medeniyetinin Endülüs ve Orta Asya'daki yansımalarına özel olarak yer verilir. İslam filozofları (Farabi, İbn Sina, Gazali, İbn Rüşd vb.) üzerinden entelektüel birikim değerlendirilir. İslam hukukunun (fıkıh) gelişimi ve toplum yapısına etkileri işlenir. Medreseler ve eğitim kurumları İslam medeniyetinin bilgi üretim merkezleri olarak tanıtılır. İslam mimarisi, sanat anlayışı ve estetik değerleri analiz edilir. Camiler, saraylar ve kütüphaneler gibi yapılar medeniyetin simgeleri olarak incelenir. İslam'ın şehirleşme ve mimari üzerindeki etkisi ele alınır. Ticaret yolları, ekonomik sistem ve İslam'ın iktisadi düzeni değerlendirilir. İslam medeniyetinde ahlak, toplumsal dayanışma ve adalet ilkeleri tartışılır. Mezheplerin doğuşu ve kültürel çeşitliliğe katkısı açıklanır. Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde İslam medeniyetinin taşıyıcılığı ele alınır. Osmanlı'da vakıf sistemi, toplumsal hizmet ve kültür aktarımı bakımından değerlendirilir. İslam medeniyetinin Batı dünyasına etkisi (bilim, felsefe, tıp) ayrıntılı biçimde sunulur. Haçlı Seferleri ve Moğol istilaları karşısında medeniyetin direnci ve yeniden toparlanması işlenir. İslam medeniyetinde kadın, aile ve toplum yapısı irdelenir. Günümüzde İslam medeniyetinin yaşadığı dönüşüm ve modern dünyadaki yeri tartışılır. Medeniyet kavramı, İslam medeniyeti özelinde teorik olarak değerlendirilir. Medeniyetler arası etkileşimler bağlamında İslam'ın barışçıl yaklaşımı incelenir. İslam coğrafyasındaki kültürel ve mezhepsel çeşitlilik açıklanır. Ders kapsamında klasik kaynaklardan ve modern akademik çalışmalardan yararlanılır. Öğrencilerin farklı dönemlerdeki İslam medeniyeti unsurlarını karşılaştırması beklenir. Ders, İslam medeniyetini yalnızca tarihsel değil, aynı zamanda düşünsel ve kültürel bir miras olarak anlamayı hedefler.				
Ders Veren	Prof. Dr. Abdulhalik BAKIR				

Ders Kaynakları

KAYNAKLAR, ., Abdülkadir el-Bağdâdî – el-Hizânetü'l-Âdâb, Belâzürî – Fütûhu'l-Büldân, Beyhakî – Dâilü'n-Nübüvve, Dineverî – Ahbârü't-Tivâl, Ebû Şâme – Kitâbü'r-Ravdateyn, Ebü'l-Fidâ – Târihu'l-Muhtaşar fî Ahbârî'l-Beşer, Ebü'l-Meâlî – Târihu'l-Halîfe, Ebü'l-Mehâsin – en-Nücûmü'z-Zâhire, Hamdullah Müstevfî – Târih-i Güzîde, Hamza el-İsfahânî – Târihu Hamza el-İsfahânî, İbn Abdi Rabbih – el-İkdü'l-Ferîd, İbn Abdilberr – el-İstî'âb, İbn Abdirabbih – el-İkdü'l-Ferîd, İbn Akîl – el-Vaznü'l-Kebîr, İbn Asâkir – Târihu Dimaşk, İbn Bâbüye – el-İmâlî, İbn Battûta – Tuhfetü'n-Nuzzâr, İbn Bessâm – edh-Dhakîre, İbn Cevzî – el-Muntazam, İbn Cübeyr – Rihle, İbn Ebî Dunya – Kitâbü'l-Vera', İbn Ebî Şeybe – el-Musannef, İbn Ebî Usaybia – Uyûnü'l-Enbâ, İbn Enbârî – Nuzhetü'l-Elbâb, İbn Fazlullah el-Ömerî – Mesâlikü'l-Ebsâr, İbn Ferhûn – Dîbâcû'l-Müzhreb, İbn Habîb – el-Muhabber, İbn Hacer el-Askalânî – el-İsâbe fî Temyîzi's-Sahâbe, İbn Hacer el-Heytemî – el-Fetâvâ el-Hadîsiyye, İbn Haldun – el-İber, İbn Haldun – Mukaddime, İbn Hallikân – el-Vecîz fî't-Târih, İbn Hallikân – Muhtasarü't-Târih, İbn Hallikân – Vefeyâtü'l-A'yân, İbn Hammad – Ahbârü'l-Mâhdî, İbn Hazm – Cemhere Ensâbî'l-Arab, İbn Hibban – Sikât, İbn Hişâm – Sîretü İbn Hişâm, İbn İshak – Sîretü Resûlillah, İbn Kesîr – el-Bidâye ve'n-Nihâye, İbn Kuteybe – el-Maârif, İbn Kutluboğa – Tabakâtü'l-Kurrâ, İbn Mskeveyh – Tecâribu'l-Ümem, İbn Nüceym – el-Eşbâh ve'n-Nazâir, İbn Receb el-Hanbelî – Tabakâtü'l-Hanâbile, İbn Rüşd – Bidâyetü'l-Müctehid, İbn Sa'd – Tabakâtü'l-Kebîr, İbn Sinâ – eş-Şifâ (Târih bölümleri dahil), İbn Şeddâd – el-A'lâkü'l-Hatîra, İbn Tâhir el-Makdisî – el-Bed' ve't-Târih, İbn Teymiyye – el-Cevâbü's-Sahîh, İbn Teymiyye – Minhâcû's-Sünne, İbn Tufeyl – Hayy b. Yakzân, İbn Zeyyât – el-Mu'cem, İbnü'l-Arâbî – el-Anvâr, İbnü'l-Azam el-Kûfî – Fütûhu's-Şâm, İbnü'l-Ahmer – el-Bârek fî Târihi'l-Endelüs, İbnü'l-Attâr – Târihu'l-Bağdâd, İbnü'l-Azrak – Bedâi'ü's-Silk, İbnü'l-Bâzî – Muhtasar Târihü'l-Hulefâ, İbnü'l-Bennâ el-Merrâkûşî – Risâle fî Târih, İbnü'l-Cevâlîkî – el-Mu'arrab, İbnü'l-Cevherî – es-Sihâh, İbnü'l-Cevzî – el-Muntazam fî Târihi'l-Mülûk ve'l-Ümem, İbnü'l-Cevzî – Sifatü's-Safve, İbnü'l-Esbahânî – el-Ağânî, İbnü'l-Esir – el-Kâmil fî't-Târih, İbnü'l-Esir – Üsûdü'l-Gâbe fî Ma'rifeti's-Sahâbe, İbnü'l-Fakîh el-Hemedânî – Kitâbü'l-Büldân, İbnü'l-Fetüh – Kitâbü'l-Arâs, İbnü'l-Furât – Târihu İbnü'l-Furât, İbnü'l-Hatîb – el-Ihâta, İbnü'l-İmâd el-Hanbelî – Şezerâtü'z-Zehab, İbnü'l-Kâsım – Kitâbü's-Siyer, İbnü'l-Kayyım el-Cevziyye – Zâdü'l-Meâd, İbnü'l-Kelbî – Ensâb el-Arab, İbnü'l-Kelbî – Kitâbü'l-Esnâm, İbnü'l-Kiftî – İhbârü'l-Ulemâ, İbnü'l-Mecdî – Târihu'l-Mecdî, İbnü'l-Milehî – Târihu'l-Memâlik, İbnü'l-Muğâfil – Ahvâl el-İmâm el-E'zam, İbnü'l-Mutahhar – Nehcü'l-Belâğa Şerhi, İbnü'l-Vecihî – Umdetü't-Talib, İbnü'n-Nedîm – el-Fihrist, İbnü'z-Zübeyr – el-Muhtaşar fî't-Târih, Kâtip Çelebi – Cihannümâ, Kâtip Çelebi – Keşfü'z-Zunûn, Makrîzî – el-Hitât, Makrîzî – Kitâbu's-Sülûk, Mes'ûdî – Mürûcû'z-Zehab ve Ma'âdinü'l-Cevher, Nevbahî – Fıraku's-Şîa, Sakâkî – Miftâhu'l-Ulûm, Sebeveyh – el-Kitâb, Süyûtî – Târihu'l-Hulefâ, Şehristânî – el-Milel ve'n-Nihal, Taberî – Târihu'l-Ümem ve'l-Mülûk, Vâkidî – Kitâbü'l-Megâzi, Ya'kûbî – Târihu'l-Ya'kûbî, Zirikî – el-A'lâm, ., ÇALIŞMA ESERLERİ, ., Abdulhalik Bakır – Halife b. Hayyat Tarihi, Abdulhalik Bakır – Hz. Ali Döneminde Devlet Teşkilatı ve İktisadî Hayat, Abdulhalik Bakır – Hz. Ali'nin Hayatı, Kişiliği ve Siyasî Faaliyetleri, Abdulhalik Bakır – İhbar'ul Ulema (Bilginlerin Haberleri), Abdulhalik Bakır – Ortaçağ Tarih ve Medeniyetine Dair Çeviriler I, Abdurrahman Küçük – İslam Medeniyeti Ders Kitabı, Adam Mez – The Renaissance of Islam, Ahmet Ağırakça – İslam Medeniyetinin Temelleri, Ahmet Altungök – Akademik Açından Klasik Dönemde İslam, Ahmet Kavas – Afrika'da İslam, Ahmet Yaşar Ocak – Türkler, Müslümanlık ve Osmanlılar, Ali Bakkal – İslam Medeniyeti Tarihi, Ali Bardakoğlu – Din ve Medeniyet, Ali Durusoy – İslam Medeniyetinde Fıkıh Kültürü, Ali Şeriatî – İslam ve Medeniyet (çeviri), Ali Yardım – İslam Medeniyeti ve Avrupa, Aliya İzzetbegović – Doğu ile Batı Arasında İslam, Andrew Rippin – Muslims: Their Religious Beliefs and Practices, Averroes (İbn Rüşd) – The Distinguished Jurist's Primer (çeviri), Avital Wohlman – Al-Ghazali's Politics, Bekir Karlığa – İslam Medeniyeti Atlası, Bernard Lewis – The Arabs in History, Bruce Lawrence – Shattering the Myth: Islam Beyond Violence, Carole Hillenbrand – Islam: A New Historical Introduction, Cevat İzgi – Osmanlı Medreselerinde İlim, Chase F. Robinson – Islamic Historiography, Dale F. Eickelman – Muslim Politics, David Morgan – Medieval Persia and the Rise of Islamic Civilization, David Waines – An Introduction to Islam, Ebrahim Mosa – What Is a Madrasa?, Ekmeleddin İhsanoğlu – Bilim Tarihi Açısından İslam Medeniyeti, Enver Ziya Karal – İslam Dünyasında Eğitim, Ercüment Özkan – İslam'ın Evrenselliği Üzerine, Ernest Renan – Averroes and Averroism, Ethem Ruhi Fiğlalı – Çağdaş İslam Düşüncesi, Fazlurrahman – İslam and Modernity, Fikret Karçık – İslam Hukukunun Evrimi, Frank Griffel – Al-Ghazali's Philosophical Theology, Franz Rosenthal – Knowledge Triumphant, Fred Donner – Muhammad and the Believers, George Makdisi – The Rise of Colleges, Gustave Le Bon – La Civilisation des Arabes, Halil İnalıcık – Osmanlı'da Devlet, Hukuk ve Medeniyet, Hamid Dabashi – Islamic Liberation Theology, Hasan Onat – İslam'da Yenilik ve Değişim, Hilmi Ziya Ülken – İslam Düşüncesi Tarihi, Hugh Kennedy – The Courts of the Caliphs, Hüseyin Atay – İslam'da Bilgi ve Bilim Anlayışı, İhsan Fazlıoğlu – İslam Bilim Tarihine Giriş, İhsan Süreyya Sırma – İslam Tarihi Üzerine, İlhan Kutluer – İslam Felsefesi Üzerine Yazılar, İsmail Doğan – Eğitim Sosyolojisi ve İslam Medeniyeti, İsmail Kara – Cumhuriyet Türkiye'sinde Bir Mesele Olarak İslam, Jack Goody – Islam in Europe, James E. Lindsay – Daily Life in the Medieval Islamic World, John L. Esposito – Islam: The Straight Path, Jonathan Bloom & Sheila Blair – Islamic Arts, Josef van Ess – The Flowering of Muslim Theology, Khaled Abou El Fadl – The Great Theft: Wrestling Islam from the Extremists, Malise Ruthven – Islam in the World, Marshall G. S. Hodgson – The Venture of Islam, Mehmet Aydın – İslam Düşüncesinin Yapısı, Mehmet Görmez – İslam Medeniyetinde İnsan ve Değer, Mehmet Zahit Tiryaki – İslam Medeniyetinde Şehir, Michael Bonner – Jihad in Islamic History, Michael Cook – Commanding Right and Forbidding Wrong, Michael Sells – Approaching the Qur'an, Mohammad Arkoun – The Unthought in Contemporary Islamic Thought, Montgomery Watt – Islamic Philosophy and Theology, Murat Sülün – İslam Medeniyeti ve İktisat, Mustafa Çağrıncı – İslam Medeniyetinde İnsan ve Ahlak, Mustafa Kara – Tasavvuf ve Tarikatlar Tarihi, Mustafa Öztürk – Kur'an ve Medeniyet, Nevzat Yalçıntaş – İslam ve Batı Medeniyetleri, Noah Feldman – The Fall and Rise of the Islamic State, Norman Daniel – Islam and the West: The Making of an Image, Nurettin Topçu – İslam ve İnsan, Oliver Leaman – An Introduction to Classical Islamic Philosophy, Osman Demir – İslam'da Bilgi ve Bilim, Ömer Lütfi Barkan – İslam Toplumlarda Sosyo-Ekonomik Yapılar, Patricia Crone – Medieval Islamic Political Thought, Ragıp Hulusi Özdem – Medeniyetimiz Üzerine, Recep Şentürk – İslam Düşünce Atlası, Reinhart Dozy – Spanish Islam, Richard Bulliet – The Case for Islamo-Christian Civilization, Richard Eaton – Islamic History as Global History, Robert Irwin – The Middle East in the Middle Ages, Roy Mottahedeh – The Mantle of the Prophet, Sadık Kılıç – İslam Medeniyetinde Ahlak ve Hikmet, Saffet Köse – İslam Ahlak Düşüncesi, Seyyed Hossein Nasr – Science and Civilization in Islam, Sezai Karakoç – İslam Toplumsal Ekonomik Yapısı, Süleyman Uludağ – İslam'da Eğitim ve Öğretim, Şaban Ali Düzgün – İslam'ın Yeniden Anlamlandırılması, Tamara Sonn – A Brief History of Islam, Tariq Ramadan – In the Footsteps of the Prophet, Thomas Arnold – The Preaching of Islam, Wheeler Thackston – The History of al-Tabari, William R. Polk – Understanding Islam, Yasin Aktay – İslam Sosyolojisine Giriş, Yaşar Kandemir – İslam'da Ahlak ve Medeniyet, Yusuf Şevki Yavuz – İslam Düşünce Tarihi, Zekeriya Güler – İslam Kültür ve Medeniyet Tarihi

Hafta	Konu
1	İslam Medeniyetine Giriş
2	İslam Medeniyetinin Temelleri
3	İslam Medeniyetine Türklerin Katkıları
4	İslam Medeniyetine Arapların Katkıları
5	İslam Medeniyetine İranlıların Katkıları
6	İslam Kültür Medeniyetin Üzerinde Uzakdoğu Medeniyetleri ile Bizans'ın Etkisi
7	İslam Sanatı
8	Ara Sınav
9	İslam Mimarisi
10	İslam Şehirciliği
11	İslam Kurumları
12	Dini Kurumlar ve Vakıflar
13	Sanayi ve Endüstri Kolları
14	İslam Medeniyeti Hakkında Tartışmalar
15	Genel Değerlendirme
16	Yarıyl Sonu Sınavı

Ders İş Yüğü	Çalışma Türü / Öğretim Metotlar	Süresi (Saat)	Sayısı
Dinleme ve anlamlandırma	Ders	14	3
Dinleme ve anlamlandırma, gözlem/durumları işleme, eleştirel düşünme, soru geliştirme	Tartışmalı Ders	14	3
Önceden planlanmış özel beceriler	Rol Yapma / Drama	14	2
Önceden planlanmış özel beceriler	Özel Destek / Yapısal Örnekler	12	1
Ara Sınav 1		1	1
Kısa Sınav 1		1	1
Final		1	1
Ders İş Yüğü:		127	
AKTS (Ders İş Yüğü / 25.5):		4,98	

Program Çıktıları	
1	Tarihi olayları anlamak için kronolojinin ve salt anlatının yeterli olmayacağını, farklı bilim dallarının sağlayacağı imkânlardan yararlanmak gerektiğinin farkına varmıştır.
2	Alanıyla ilgili yapılmış herhangi bir araştırmanın özgün ve bilimsel yeterlilikte bir çalışma olup olmadığı tayin edebilir.
3	Tarih disiplini ile ilgili konularda uzman ya da bilgisi olmayan dinleyicileri bilgilendirir, onlara elde ettiğı bulgularla ilgili düşüncelerini açık bir biçimde yazılı ve sözlü olarak ifade eder.
4	Sosyal bilimlerin sağladığı metodolojik ve kuramsal imkanları kullanarak tetkik, tahlil ve teşhis yapabilme yeteneğine sahiptir.
5	Sahasıyla ilgi çalışmaları yetkin bir şekilde ve inisiyatif kullanarak yapabilir.
6	Araştırmaları esnasında karşılaşılabileceğı engelleri nasıl aşacağını bilir ve çözümleri uygular.
7	Çalışmaları sırasında bilimsel ahlaki değerleri bir an olsun unutmadan, bunlara sadık kalır.
8	Tarihçinin sürekli çalışması ve sahasıyla ilgili yayınları takip etmesi gerektiğini bilir. Bunları takip ederken, yeni gelişmelerden ve varılan bilimsel sonuçlardan haberdar olur. Bu sayede bilimsel heyecanını sürekli canlı tutar ve akademik körelmeye maruz kalmaz.
9	Çalışmalarının sonuçlarının sadece meslektaşlarına değil, çeşitli toplumsal kesimlere de ulaşmasını sağlar.
10	Ülkenin kültürel, medeni ve millî varlığının gelişmesi için bu sonuçları azami ölçüde kullanır.
11	Bir sosyal bilimci olduğunun farkında olarak toplumla bağlarını hem mesleki, hem de insani anlamda güçlü tutar.
12	Kaynak dillerini bilir. Tarih alanında yapılmış güncel araştırmaları takip ederek yeterli düzeyde anlayabilir ve meslektaşları ile iletişim kurabilecek düzeyde yabancı dil bilgisine sahip olmayı amaç edinir.
13	Tarih alanının gerektirdiğı bilgisayar yazılımı ve donanımı bilgisine sahiptir; bilişim ve iletişim teknolojilerini kullanır.
14	Tarih metodolojisini kullanarak, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, yorumlama ve sentez yapma becerilerine sahiptir ve alanıyla ilgili çalışmaları bağımsız veya ortak çalışma olarak yürütebilir.

Ders Öğrenme Çıktısı - Program Çıktıları (1 -5 Puan Aralığı)														
Ders Öğrenme Çıktısı	PÇ 1	PÇ 2	PÇ 3	PÇ 4	PÇ 5	PÇ 6	PÇ 7	PÇ 8	PÇ 9	PÇ 10	PÇ 11	PÇ 12	PÇ 13	PÇ 14
İslam medeniyetinin tarihsel gelişim süreçlerini ve temel kaynaklarını tanımlar.	3	4	5	4	5	4	5	4	5	4	5	4	5	4
İslam dünyasındaki bilim, düşünce, sanat ve mimari alanlarındaki katkıları analiz eder.	5	4	5	4	5	3	4	3	4	3	4	3	4	3
İslam medeniyetinin farklı dönem ve coğrafyalarda gösterdiği çeşitliliği karşılaştırmalı olarak değerlendirir.	4	5	4	5	4	5	4	4	3	4	3	4	5	3
İslam kültür ve medeniyetinin günümüz toplumları üzerindeki etkilerini yorumlar.	4	5	4	3	5	4	3	4	5	4	3	4	5	4
Medeniyetler arası etkileşim bağlamında İslam medeniyetinin küresel uygarlığa katkılarını açıklar.	3	4	5	4	3	4	5	4	3	4	5	4	3	4
Ortalama Değer	3,8	4,4	4,6	4	4,4	4	4,2	3,8	4	3,8	4	3,8	4,4	3,6